

moj planet

www.mladinska-knjiga.si/revije/mojplanet

RAZISKOVANJE JE ZABAVNO

Ali sanjajo?

Tarantele Dan gozdov
Rešujmo žabe

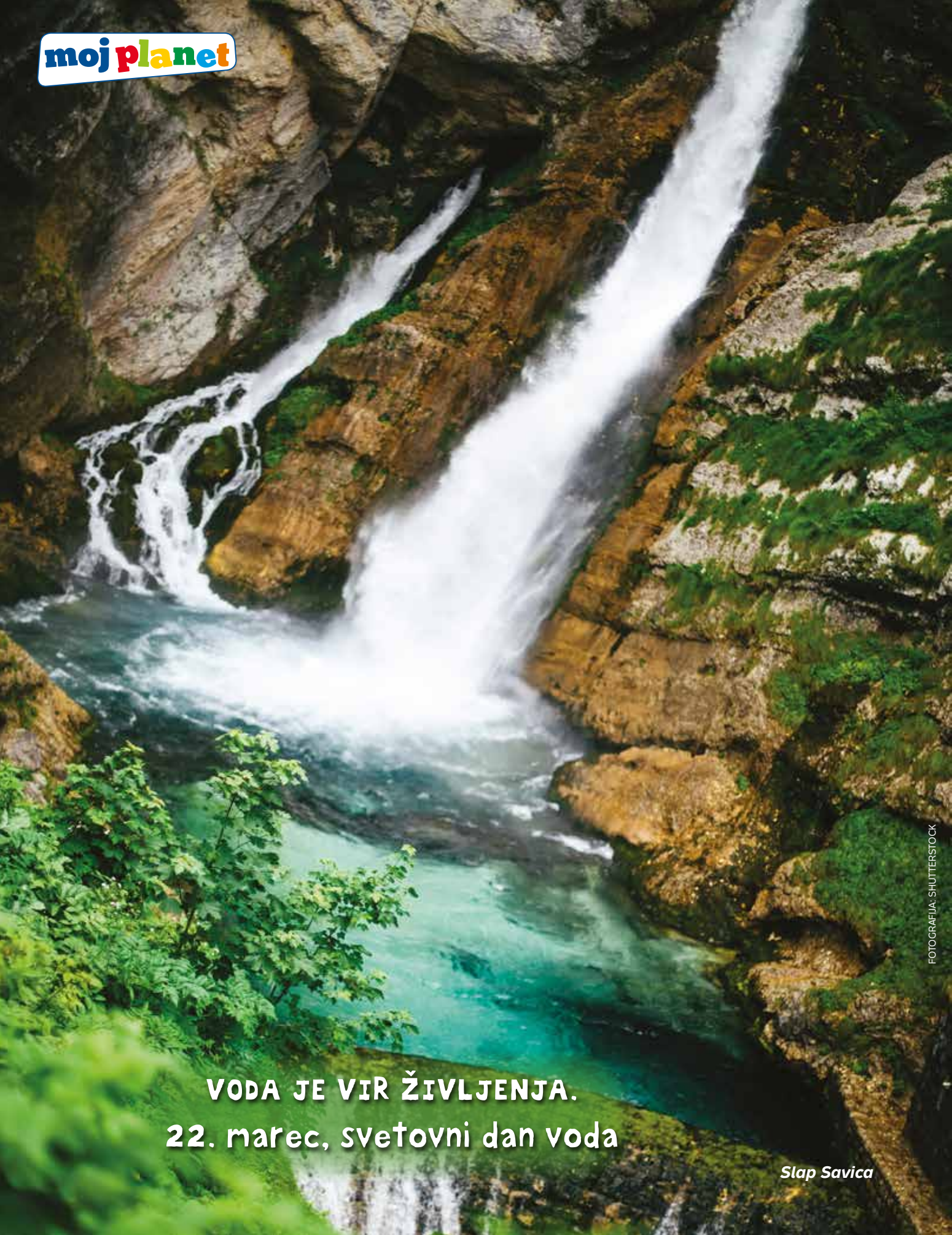

POSTER

MESEČNIK • LETNIK 18 • 5,15 € za naročnike v šoli, 5,47 € za naročnike na domu, 6,44 € v prosti prodaji

2023 • MAREC

VODA JE VIR ŽIVLJENJA.
22. marec, svetovni dan voda

Dragi planetovci,
marec je čudovit, saj je poln zelo pomembnih dni za naravo in planetovce. 20. marec je prvi pomladanski dan in obenem svetovni dan žab, 21. je mednarodni dan gozdov, 22. je svetovni dan voda, 25. pa materinski dan ...

Tokrat smo se globlje posvetili žabam, saj so tudi one dragocena bitja. Kako pomembni so gozdovi in kakšno srečo imamo v Sloveniji, pa razloži biologinja Maja. Zelo smo veseli vaših čudovitih pisem, ki jih je vsak mesec več, dr. Vetko pa vam sporoča, da je vesel vsakega vprašanja posebej, le na čisto vsa žal ne more odgovoriti.

Želimo vam lepe in prijetne velikonočne praznike!

Naslednja številka izide 14. aprila.

Maja
maja.bajzelj@mladinska-knjiga.si

V tej številki

marec 2023

12

4 TA MESEC
Opazujem in raziskujem

6 GLODAVCI
Degu

10 PLANETOVCI PO SVETU
Isabel in Gloria iz Rima

12 PASJELJUBCI
Ali sanjajo?

14 PAJKI
So tarantele res strašne?

16 HABITATI
Gozdovi – naš stik z naravo

20 DIVJE ŽIVALI
5 stvari, ki jih moraš vedeti o mladičkih

22 ZANIMIVOSTI
Žabji rekordi

24 SVET PTIC
Milijonska jata pinož

26 FOTOGRAFIJA MESECA
Plavček

36 DOKTOR VETKO

38 DVOŽIVKE
Pomagajmo žabam!

40 RAZISKOVALKA
Raziskovanje mesta z Zalo

42 ASTRONOMIJA
Kaj je galaksija in kaj Galaksija

44 STRIP BUBA IN STANKO
Dobro delo

48 MOJ TEST
Ljubezen je v zraku

50 SIVE CELICE

56 VAŠA POŠTA

16

38

42

50

Pišite nam na moj.planet@mkz.si ali www.mladinska-knjiga.si/revije/mojplanet

 Spremljajte nas na:
www.facebook.com/RevijaMojPlanet

MAREC

APRIL

Sadimo česen

Čebulico oz. glavico česna sestavlja mnogo zarodnih čebulic. Zavite so v več slojev papirnatega ovoja. Vsaka zarodna čebulica je odeta še v en sloj tršega ovoja. Iz celotne čebulice izberemo največje zarodne čebulice. Odstranimo jim le papirnati ovoj. Posadimo jih na vrt. Iz vsake zarodne čebulice se bo do jeseni razvila ena glavica česna.

Drobna skrivnost trobentic

Trobentice imajo dve obliki cvetov. Vsaka rastlina ima le cvetove ene oblike. Nekateri cvetovi imajo daljši pestič, drugi pa daljše prašnike. V obeh vrstah cvetov je razdalja med pestičem in prašniki tolikšna, da rastlina ne more oprahiti sama sebe. Trobentico oprahujejo žuželke. Oprahitev je mogoča le s pelodom trobentice z drugačno obliko cvetov.

Divji petelin

Divji petelin živi v starih mešanih gozdovih. Od marca do sredine maja poteka razmnoževanje divjih petelinov. Samci pojejo in se bojujejo, zmagovalec pa bo oče vseh letošnjih mladičev. Nekdaj je divji petelin živel na območju večine Slovenije. Sedaj ima dovolj miru za preživetje le v sredogorju Alp in Dinaridov. Zaradi posledic podnebnih sprememb se njegova številnost zmanjšuje.

Svetovni dan voda

Svetovni dan voda zaznamujemo 22. marca. V Sloveniji je pitne vode toliko, da z njo zalivamo vrtove. Ena tretjina vseh ljudi na svetu pa nima dostopa do varne pitne vode. Dve tretjini svetovnega prebivalstva se spopadata s hudim pomanjkanjem vode vsaj en mesec v letu. Zaradi onesnaženosti in pomanjkanja vode vsak dan umre več kot 700 otrok, mlajših od 5 let.

Pasji zob cveti

Pasji zob uspeva v podrasti listnatih gozdov. Pogosto je v družbi podlesnih vetrnic in žafranov. Prepoznamo ga po paru širokih rdečkastih listov, posutih z zelenimi packami. Naredi en velik vijoličast cvet. Venčni listi se med staranjem cveta zavijajo nazaj. Njegova čebulica po obliki spominja na pasji podočnik. Je zavarovana vrsta, zato ga ne nabiramo.

Pozor – žabe na cesti

Ob otoplitvi in dežju se iz otrplosti zbudijo rjave žabe: sekulje, plavčki, rosnice. Prirojen čut jih vodi do bližnje mlake, kjer bodo odlagale mrest. Potujejo ponoči. Težava nastane, kadar morajo na poti prečkati cesto. Žabe ne razumejo, da je promet zanje nevaren. Mnoge zato žal poginejo pod kolesi vozil. Vozniki pa bi morali voziti previdneje.

Saharski pesek

Močnejše deževje zgodaj spomladi prinese k nam pesek iz Sahare. Pravzaprav zelo drobne prašnate delce peska. Pesek opaziš kot rjavkasto prevleko na gladkih površinah, na primer na avtomobilih. Saharski pesek zanese k nam skoraj vsako pomlad. V severni Afriki je sedaj čas puščavskih viharjev, ki dvignejo veliko drobnega peska visoko v zrak. Z jugozahodnimi vetrovi, ki nosijo k nam dež, nas doseže tudi pesek.

ILUSTRACIJE: JAKA VUKOTIČ, FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Dnevni pavlinček

Dnevni pavlinček je eden od najlažje prepoznavnih metuljev Evrope. Zgornja stran njegovih kril je rdeča z velikimi modrimi lisami, ki spominjajo na očesa. S tem vzorcem zmede plenilce. Odrasli metulji prezimijo v jamah, v drevesnih duplih in v zgradbah. Marca se zbudijo in občudovali jih bomo lahko vse do maja. Jajčeca odlagajo na koprive in hmelj.

glodavci

Dragi Moj planet,
moja prijateljica je dobila deguje. Zelo ljubki
in šimpični so. Tudi meni so zelo všeč in res
bi bila vesela, če napišete kaj o njih.

Naja, 10 let

DEGU - klepetavi Južni

Ljubek kot veverica in bister kot podgana – tako bi lahko na kratko opisali deguja, glodavca s svilenim kožuščkom in čopičastim repom, ki je doma v polpuščavskih predelih osrednjega Čila na zahodnih pobočjih Andov.

američan

Deguji so priljubljeni, a zahtevni hišni ljubljenci: če razumemo njihove navade in način življenja v divjini, bomo lažje poskrbeli, da bodo zadovoljni in zdravi tudi pri nas doma.

Spretni kopači in športniki

Pod nizkim grmičevjem si deguji izkopljejo zelo razvejeno **podzemno domovanje**. Občasno zlezejo ven, splezajo na grmovje in drzno oprezajo za sovražniki. Če grozi nevarnost, se oglasijo z opozorilnim klicem in v trenutku smuknejo z visoko dvignjenimi repki drug čez drugega nazaj v varno podzemlje ... In prav kmalu spet pokukajo ven nekje drugje. Pravi športniki so: kar naprej **tekajo**, **skačejo**, **plezajo** ...

Tudi pri nas doma se ne smejo dolgočasiti. Redno naj se prosto gibajo po stanovanju, prinesimo jim veje, namestimo lestvice, viseče mreže in podobne »športne naprave«.

Skupnost na prvem mestu

Deguji so zelo **družabni** – živijo v skupinah, ki štejejo do deset članov. Skupaj kopljejo rove in skrbijo za mladiče. Podnevi se igrajo, hodijo na pašo, negujejo drug drugega in si urejajo kožuščke, ponoči pa spijo drug ob drugem. Radi si privoščijo **peščeno kopel**. To je zanje pravi obred, ki povezuje skupnost, s tem pa tudi označujejo svoj teritorij.

Če deguji nimajo družbe vrstnikov, so osamljeni in nesrečni. Zato kupimo vsaj dve živalci, da si bosta delali družbo.

Degujem veliko pomeni:

- družba vrstnikov
- športne naprave
- redne peščene kopeli
- cel in zdrav repek
- da razumeš njihov jezik
- nekaj za brušenje zobkov
- da hrana ni sladka

Zapleten degujski jezik

Deguji se med seboj sporazumevajo **z oglašanjem**: tiho ali glasno žvižgajo z različno visokimi toni, čivkajo, ščebetajo, gostolijo, godrnjajo, »bevskaajo«, topotajo ... Pomembna je tudi **govorica telesa**, na primer drža telesa in repka. Če jim prisluhnemo in jih dobro opazujemo, se naučimo razbrati njihovo razpoloženje. So zadovoljni? Vznemirjeni? Razposajeni? Kaj nam želijo sporočiti?

Če vas vaš degu nežno grizlja, pomeni, da ste mu všeč in vas zato poskuša negovati. Ugriznil pa vas bo, če ga boste vznemirjali in ne boste upoštevali njegovih opozorilnih znakov.

POZOR: Degujem ne ponujajmo sladke hrane, saj lahko hitro zbolijo za sladkorno boleznijo.

Ali veš?

Če plenilec zgrabi deguja za repek, se ta odtrga in degu pobegne. Rana se hitro zaceli, vendar repek ne zraste nazaj. Deguja nikoli ne grabi za rep!

Deguji občasno jedo svoje iztrebke, da izkoristijo hranila v njih.

Znanstveno (latinsko) ime deguja je *Octodon degus*, kar bi lahko prevedli kot »osmicozobec«. Ime je dobil po žvekalni površini kočnikov, ki ima obliko številke 8.

V južnem delu svoje domovine se deguji razmnožujejo od julija do septembra, drugje pa vse leto. V enem leglu je okoli pet mladičev.

Veliko glodanja za zdrave zobke

V domovini se deguji hranijo s travo, listjem, semeni in gomolji. Kadar je hrane dovolj, si nabirajo zaloge za hude čase – tako kot naša veverica. Zdravi sekalci odraslih degujev so **oranžne barve** – svetlo rumene zobke imajo samo mladički. Zobje degujem stalno rastejo, zato si jih morajo redno brusiti. V naravi to ni težava, v ujetništvu pa moramo poskrbeti, da ima degu vedno na voljo seno, veje, les, mineralni kamen ...

Ciao!

Zdravo, prijatelji!

Sva Isabel in Gloria, stari sva 13 in 11 let in živiva v Rimu, glavnem mestu Italije.

Šola nama je zelo všeč, tudi zato, ker se učimo veliko tujih jezikov. Poleg italijanščine še francoščino, angleščino in latinščino. Ker so Rimljani zelo ponosni na svojo kulturno dediščino, je učenje latinščine pa tudi umetnosti skoraj obvezno. Z razredom gremo pogosto na sprehode po mestu, obiskujemo pa tudi muzeje in razstave slik. Nazadnje smo si ogledali razstavo slik slikarja van Gogha.

Družina

Najina mami Sofia Azra je po poklicu zobozdravnica. Včasih je delala v Ljubljani, sedaj pa ima svojo ambulanto v Rimu. Ati Vittorio je Italijan in dela na notranjem ministrstvu. Mami in ati sta se spoznala v Španiji na ulici Isabel, zato sta mene, kot prvorojenko, poimenovala Isabel. Naš družinski član je tudi pudelj Vili, ki je zelo razvajen.

Hobiji

Jaz sem zaljubljena v balet. Vsak dan treniram klasični balet. Hodim že v 5. akademski razred šole Balletto di Roma. Dvakrat na teden pa hodim še na treninge modernega baleta. Letos se bom med poletnimi počitnicami že četrtič udeležila poletnega seminarja DANCS v Piranu. Všeč mi je, ker seminar zaključimo z baletnim koncertom v Avditoriju Portorož.

Šola

Obiskujeva evropsko katoliško šolo. Pri nas gremo v šolo s 6 leti. Pet let obiskujemo nižjo osnovno šolo (scuola elementare), nato pa še 3 leta višjo osnovno šolo (scuola media). Obe že hodiva v višjo osnovno šolo. Gloria hodi v prvi razred, jaz v tretjega. V šoli smo oblečeni v uniforme, ko pa imamo uro športne vzgoje, pa v šolske trenirke. Pouk se nam začne ob osmih in konča ob dveh. V šoli lahko ostanemo tudi po pouku, do 16.30. V tem času pišemo domače naloge in se igramo.

Na tem seminarju spoznam tudi veliko novih prijateljic. Poleg baleta se učim tudi igranja violine.

Moja sestra Gloria je bolj športen tip. Dvakrat na teden ima treninge gimnastike in tenisa. Zanima pa jo tudi glasba. Uči se igranja na klavir. Ko sem jaz na seminarju v Portorožu, gre Gloria na Kravec na Berlitzov tečaj.

Življenje v Rimu

Živeti v Rimu je zelo zabavno, družbe nama nikoli ne manjka. Tudi na ulicah je ves čas živahno, celo pozno v noč.

Trgovine so ves čas odprte, celo v nedeljo do 21. ure.

Ker je morje od Rima oddaljeno le 30 kilometrov, se z družino radi odpravimo na lepe plaže. Pozimi pa hodimo smučati; do prvih smučišč je približno 100 kilometrov.

Značilno za Rimljane je, da vozijo stare majhne avtomobile. Veliko najstnikov naredi izpit za motor že pri 14-ih letih, kar jim omogoči tudi vožnjo z majhnim avtomobilom

– microcarom. S takimi avtomobilčki, sedaj so moderni električni, se dijaki vozijo v srednje šole, saj mestni promet ni dobro organiziran.

Znamenitosti Rima

Rim ima ogromno znamenitosti. Nama je najbolj všeč Kolosej. To je največji amfiteater, kar jih je bilo zgrajenih.

Graditi so ga začeli med letoma 70 in 72 n. št. V njem so uprizarjali gladiatorske boje in druge predstave. Všeč nama je tudi del mesta, kjer živimo, saj je blizu najbolj znane mestne razgledne točke, imenovane Gianicolo.

Hrana

Le kdo ne pozna italijanske kuhinje! Midve imava najraje pico margerito. Značilno za naše pice je, da je testo zelo tanko. Poleg pic imava zelo radi tudi lasanje, od testenin pa špagete karbonara. Doma pogosto jemo torteline, ki se zakuhajo v govejo juho.

Slovenija

V Slovenijo pridemo trikrat na leto, in sicer za božič, veliko noč in poleti, ko ostanemo dva meseca, saj imamo v Italiji zelo dolge poletne počitnice; začnejo se 8. junija in končajo

15. septembra. Zaradi dolgih poletnih počitnic pa nimamo zimskih počitnic. V Sloveniji smo v Rogaški Slatini, pri babici in dediju, in pa v Ljubljani pri stričevi družini. Slovenijo imava zelo radi. Mogoče pa bova kdaj živeli tu. Všeč nama je, ker je življenje bolj organizirano, mirno, veliko je narave in ljudje so prijazni.

Rim

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK, DRUŽINSKI ARHIV

Italija

Prebivalstvo: 60 milijonov (za 30 Slovenij)

Glavno mesto Rim: (okrog 3 milijone prebivalcev)

Površina: 301.318 km² (za 15 Slovenij)

Jezik: italijanščina

Pogovarjala se je Biba Jamnik Vidic

ALI SANJAJO?

Pozdravljeni,
zanima me, ali kužki sanjajo.
Tian, 9 let

Tudi med
spanjem sem
nagajiv.

Sanje so kombinacija namišljenih doživetij, slik, zvokov, čustev in drugih občutkov. Seveda kužki tudi sanjajo. Nekateri večkrat, drugi manjkrat.

V sanjah sem
s prijatelji na potepu.

Ko jih opazujemo med spanjem, se nam marsikdaj zdi, da v sanjah preganjajo mačko. Drugič spet naš kuža mogoče sanja, da je srečal pasjega prijatelja na sprehodu. Od veselja maha z repom kot nor, oči se mu sunkovito obračajo, tačke z gibanjem nakazujejo tek, uhlja trzata ter cvili od veselja. Včasih se v sanjah tudi razburi in verjetno z jeznim laježem odganja velikega psa, s katerim nista niti približno prijatelja.

Tudi sam se včasih sprašujem, ko gledam kakšno od svojih treh psičk med sanjanjem. Ali res sanja tisto, kar si sam prestavljam? Žal mi še niso povedale.

Kužki imajo tako kot ljudje pri spanju stanje REM*, ki omogoča najbolj intenzivno sanjanje.

REM* (Rapid Eye Movement) ali spanje s hitrim premikanjem oči je peta, zadnja faza spanja. Takrat najbolj intenzivno sanjamo ter si po navadi sanje iz te faze tudi največkrat zapomnimo.

Ne zbudajte jih med sanjanjem

Vedeti moramo, da psi izvirajo iz volkov. Volk kot predstavnik rodu zveri je v divjini vseskozi na preži. To je bilo nujno za njihovo preživetje. Tudi med spanjem je pomemben vsak šum. Imajo rahel spanec, med katerim zaznavajo dogajanje v okolici. Morda se naokoli smuka lovec ali divjad, ki mu bo napolnila lačni želodček. Tudi ko spi, je pripravljen na akcijo. Zato si volkovi v naravi sanjanje privoščijo le, ko se počutijo varne.

Ne glede na to, kako prijazen je naš kuža, je tudi potomec volka. Nekateri ljudje, ki jih zbudimo med sanjanjem, so nekaj trenutkov zmedeni. Kuža pa lahko v tej zmedenosti po nesreči tudi ugrizne.

Tudi na snegu je spanec prijeten, če le imaš debel kožuh kot tale volk.

Zelo sproščen kuža med spanjem, morda bo kmalu sanjal.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Veliko študij je potrdilo, da pogosto prekinjanje sanjanja pri kužkih vodi v duševne težave. Kuža preprosto ni več srečen, postane boječ, včasih agresiven, velikokrat pa tudi psi zapadejo v depresijo.

Kuža je med sanjanjem popolnoma sproščen, se počuti varnega in je zato tudi ranljiv. Vendar vam zaupa in se mirno preda svojim sanjam, kjer si verjetno kroji svet po svojih merilih.

Kaj pa mladički?

Mladiči sanjajo veliko bolj pogosto kot odrasli psi. So v obdobju življenja, ki je najpomembnejše, zanj je značilno intenzivno pomnjenje. Vsak dan se jim zgodi veliko novega. Tisto popoldne je bil mladiček morda prvič v mestu. Koliko novih vonjav, hrupa in tistih ogromnih zveri, ki jim rečemo avtobusi! Vse te informacije nato v sanjah predela in je pripravljen na izzive naslednjega dne. Tudi sanjanje je nujno, da naš mladiček odraste v najboljšega psa na svetu.

Ali veš?

Po nekaterih raziskavah manjši psi večkrat sanjajo kot večji, vendar s to razliko, da večji psi sanjajo v povprečju dosti dlje kot manjši.

Ne sanjamo le ljudje in kužki. Sanjajo vsi sesalci in presenetljivo celo ptice. Pri drugih sesalcih je enako kot pri psih. Manjši sesalci sanjajo krajše, miške približno 10 minut na noč. Velikan slon pa lahko sanja tudi po dve uri na noč.

Andrej Kerpan

So tarantele

Tarantele so prav res veliki pajki. Nekatere imajo telo dolgo dvanajst centimetrov, skupaj z nogami pa merijo skoraj trideset centimetrov. Zato ni čudno, da se jih bojimo.

Strup ni nevaren

A čeprav imajo tarantele strup, nam niso nevarne. Njihov ugriz je sicer lahko boleč več dni, a najverjetneje je ne skupiš kaj bolj kot pri piku čebele. Seveda pa moraš prej prepričati tarantelo, da te ugrizne, kar sploh ni lahko. Tarantele si namreč vzamejo veliko časa za grozjenje in pri tem visoko dvignejo sprednje noge. Le redko se tudi zaženejo proti napadalcu. Nekatere za ustrahovanje ugriznejo, ne da bi izbrizgale strup. Sicer pa se jim ni težko izogniti, saj niso prav hitre. Zaradi preprostega dihalnega sistema jim hitro zmanjka sape.

res strašne?

Rdečenoga tarantela

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOC

Redko napadejo

Tarantele, ki živijo v Severni in Južni Ameriki, so še posebej krotke. To pa zato, ker imajo za odganjanje napadalcev skrivno orožje. Če preveč silite vanje, se z zadnjimi nogami podrgnejo po zadku ali z njim malo potresejo in že ste pečeni. S tem namreč odlomijo dele dlačic, ki nato odplavajo po zraku in pristanejo v vašem nosu, v očeh in med prsti. Tam povzročijo neznosno srbečico, ki jo stežka pozabite. Nekatere ob vas nežno pritisnejo zadek, s čimer vam dele dlačic zapičijo v kožo. V Evropi in Aziji se tarantele ne branijo z dlačicami, zato so malce bolj napadalne in strupene.

Rdečenoge tarantele živijo v Srednji Ameriki. Odrasla samica ima telo dolgo dobrih 6 centimetrov, razpon nog pa meri dobrih 12 centimetrov.

Nočni lovci

Tarantele živijo večinoma na tleh, kjer si najdejo ali izkopljejo rove. Nekatere živijo na drevesih. Lovijo ponoči iz zasede, največkrat večje nevretenčarje, majhne ptiče, glodavce, netopirje, kuščarje ali žabe. Primejo in zdrobijo jih z ogromnimi pipalkami. Vanje izbrizgajo prebavne sokove in posrkajo vsebino, ko se utekočini. Pajki namreč ne morejo prežvečiti plena.

Ali veš?

Čeprav imajo predilne žleze, ki izločajo svilene niti, jih ne uporabljajo za pletenje mreže in lov.

Maja Berden Zrimec

GOZDOVI -

Ko se prenajesh hitenja in mrzlice vsakdana in si za trenutek želiš pozabiti na šolske teste in domače naloge, te pod svoje okrilje povabi gozd. Kot da bi stopil v drug svet, samotni, a poln ptičjega petja, zvokov živali, ki iščejo prigrizek, ali pridnih delavcev, ki skrbijo za gnezda. V gozdu se spet počutimo povezani z naravo.

naš stik z naravo

21. marec, mednarodni dan gozdov

Vrelec življenja

A gozd je še veliko več. Gozdovi skrbijo za čist zrak, saj proizvajajo kisik in porabljajo ogljikov dioksid. Vplivajo tudi na podnebje in kroženje vode. Hkrati pa so dom za nešteto živali in rastlin. V gozdovih naj bi živele kar 80 odstotkov vseh kopenskih vrst. Živali v gozdovih najdejo hrano, zavetje, prostor za parjenje, potovanje ali počitek. Gozd je izredno pomembno življenjsko okolje za žuželke, predvsem oprasovalce in druge živali, ki skrbijo za to, da naše okolje ostane zdravo. Plenilci, kot so volkovi, lisice ali uje, odstranjujejo iz narave bolne živali in razpadajoča trupla ter s tem preprečujejo širjenje nevarnih bolezni in okužb. Tudi ljudje se zanašamo na gozd za kurjavo, gradnjo, zdravilne snovi ali preprosto za umirjen sprehod.

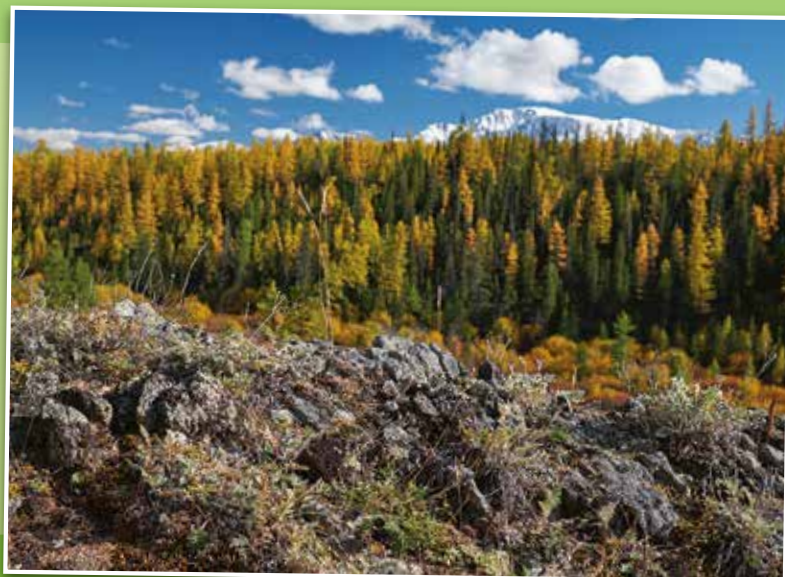

Naši gozdovi

Na svetu je veliko različnih gozdov. Pri nas imamo gozdove zmernega pasu, v katerih prevladujeta bukev in smreka. Naš gozd je dom naših velikih sesalcev: medvedov, volkov, risov, jelenov, srn, divjih prašičev. Tu živijo tudi sove, detli, žolne, hrošč rogač, bukov in alpski kozliček, številne dvoživke in rastline. V nižjih predelih prevladujejo listnati gozdovi, v hladnejših in goratih predelih pa iglasti.

Borealni gozdovi ali tajge

Za hladnejše predele severne poloble so značilni borealni gozdovi ali tajge. Tam rastejo predvsem iglavci: borovci, macesni, smreke in jelke, ti morajo ponekod preživeti tudi temperaturo do -60 stopinj Celzija. Tajga je največji biom na svetu: skupnost rastlin in živali, ki je nastala zaradi posebnega okolja. V tajgi živi več kot 80 vrst sesalcev, predvsem volkovi, grizliji, rjavi medvedi, losi, severni jeleni, ter 32.000 žuželk, ki so nadvse pomembne kot oprasovalci za različne vrste rastlin, ki živijo tam.

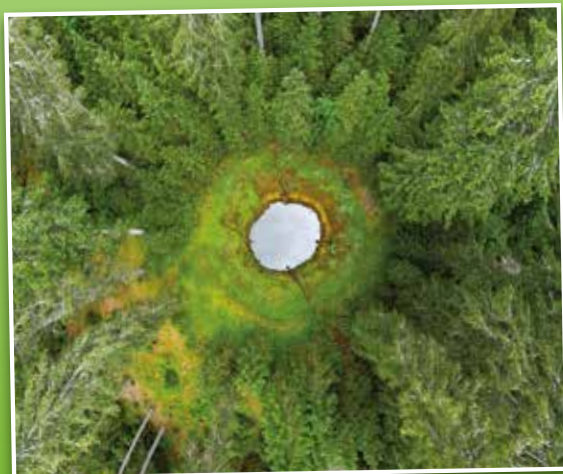

Cerkniško jezero

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Tropski deževni gozd

Tropski deževni gozd je še en fantastičen gozd, poln življenja, bujen in živahen. To je eno od okolij, kjer najdemo največ različnih vrst organizmov. Opice, lenivci, anakonde, jaguarji, strupene žabe podrevnice in mnoge druge živali so prebivalci tega bogatega rastlinskega raja. Mednje sodijo največji gozdovi, kot sta amazonski deževni gozd, ki meri 5,5 milijona km², in deževni gozd ob reki Kongo, ki obsega 2 milijona km².

Mednarodni dan gozdov, ki poteka 21. marca, je namenjen temu, da bi se čim več ljudi zavedalo, kako pomembni so gozdovi za naše življenje. Ampak bralci Mojega planeta to že tako in tako veste.

Ali veš?

V Sloveniji imamo srečo, saj gozd prekriva okoli 60 % kopnega. Imamo kar 14 pragozdov, ki prekrivajo 540 hektarov.

Maja Berden Zrimec

5 stvari, ki jih moraš vedeti o mladičkih

Prihaja pomlad in z njo mladički. Veliko divjih živali ima spomladi in poleti mladiče, ki jih lahko srečamo na sprehodu v naravi ali celo v mestu. Živali so naše prijateljice in sopotnice. Z njimi si delimo okolje in prav je, da se znamo do njih pravilno vesti. Preberi, kaj bi povedali mladički divjih živali, če bi znali govoriti.

1. Tukaj sem doma

Divje živali lahko srečamo vsepovsod. V gozdovih in vodah, na travnikih in v zraku ... Najdemo jih v naravi in v mestih. To je njihov dom. Tu si poiščejo hrano in zavetje, se igrajo in raziskujejo. Na svetu nismo sami, delimo si ga z živalmi. Pazimo, da jih ne vznemirjamo, ne povzročamo nepotrebne hrupa in da pospravljamo za seboj.

Starši mladičem priskrbijo hrano.

2. Nisem hišni ljubljencek

Mladički so lahko zelo prikupni. Toda divje živali ne spadajo v naše domove. Tam se ne bi počutile varno. Tudi v še tako veliki hiši ne bi imele dovolj prostora za gibanje in raziskovanje. Življenje v ujetništvu jim povzroča veliko stisko. Zaradi tega so nesrečne, lahko celo zbolijo ali poginejo. Zato divjih živali ne smemo nikoli vzeti domov ali jih zapirati v kletke.

Če si v skrbeh, da je z divjo živaljo kaj narobe, skupaj s starši pokliči 112. Tam vas bodo povezali s strokovnjaki, ki bodo živali znali pomagati.

3. Bojim se te

Mladički so zelo radovedni, a hkrati zelo previdni. V njihovem okolju nanje preži kup nevarnosti. Ena od njih smo tudi ljudje. Narava je zato poskrbela, da so divje živali plašne – hitro se ustrašijo in takrat pobegnejo ali se skrijejo. Tako imajo večjo možnost preživetja. Ko opaziš mladička divje živali, se tiho in mirno umakni, da ga ne prestrašiš. Zlato pravilo gibanja v naravi je: **divje živali pusti pri miru.**

Srnji mladiček se pred nevarnostjo skrije v travo, mama pa se umakne.

4. Moji starši so blizu

Starši svoje mladičke včasih pustijo same. Razlogov za to je lahko več, vedno pa se kmalu vrnejo. Lahko se odpravijo iskat hrano, mladič pa jih medtem počaka v gnezdu. Nekatere živali, na primer srne, se nevarnosti umaknejo, njihovi mladički pa se skrijejo in čakajo, da nevarnost mine. Takrat se mama vrne k njim. Mlade ptice, ki skačejo po tleh in na videz nemočno mahajo s krili, pa se šele učijo leteti.

Če opaziš mladička divje živali, ga pusti pri miru. Njegovi starši so najverjetneje blizu in čakajo, da se umakneš. Če te skrbi, da je z živaljo kaj narobe, se lahko vrneš čez nekaj ur. Če je mladiček še vedno sam, če je videti bolan ali poškodovan, pa pokliči pomoč.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

5. Hrano mi bodo poiskali starši

Divje živali si znajo same poiskati hrano v svojem okolju. Za mladičke poskrbijo starši in jim prinesejo hrano, ki jo potrebujejo. Pomembno je, da divjih živali ne hraniš. Z napačno hrano jim lahko škoduješ. Žival lahko zbolí ali celo pogine. Še posebno nevarna sta kruh in mleko. Oboje bodo mnoge živali z veseljem pojedle, vendar lahko to povzroči hude prebavne in druge težave.

ŽABJI REKORDI

Žabe so neverjetne živali z neverjetnimi sposobnostmi. Da bi zaznamovali svetovni dan žab, 20. marec, smo med njimi izbrali nekatere rekorderke:

1.

Žaba goljat, ki jo najdemo v tropskih gozdovih Srednje in Zahodne Afrike, je **največja žaba na svetu**. Samci lahko dosežejo dolžino do 33 cm in tehtajo več kot kilogram. Živijo v bližini vode, kjer se prehranjujejo z ribami, polži in drugimi žuželkami.

2.

Žabica *Paedophryne amauensis*, ki živi v tropskih gozdovih na Novi Gvineji, je **najmanjša žaba na svetu**. Odrasla žabica doseže velikost do 7,7 mm in tehta manj kot 1 gram. Je tudi najmanjša znana žival med vretenčarji.

3.

Volovska žaba, ki jo najdemo v vodah na vzhodni obali ZDA, je znana po svojem značilnem in **glasnem regljanju**. Njen zvok lahko doseže do 90 decibelov, kar je primerljivo s hrupom vlaka v podzemni železnici.

4.

Strašna listovka, ki je doma v deževnih gozdovih na zahodni obali Kolumbije, je **najbolj strupena žaba** na svetu. Njena koža vsebuje strup, ki lahko ubije človeka. Kljub temu pa se nekateri domorodci v Kolumbiji že stoletja dotikajo te žabe in uporabljajo njen strup za lov.

5.

Volovska žvižgovka, ki jo najdemo v tropskih gozdovih Srednje in Južne Amerike, je **ena najstarejših vrst žab na svetu**. Njeni fosilni ostanki segajo v mezozoik, kar pomeni, da so volovske žvižgovke živele na Zemlji že pred več kot 200 milijoni let.

6.

Sekulja, ki živi v Evropi in Aziji, lahko preskoči zavidljivo razdaljo v primerjavi s svojo velikostjo od 5 do 10 cm. To ji omogočata njeni dolgi in mišičasti zadnji nogi. **Najdaljši dokumentirani skok** sekulje je bil 3,31 metra.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

7.

Navadna krastača je razširjena po Evropi in Aziji in je znana po svoji dolgi življenjski dobi. **Lahko živi do 40 let** v ujetništvu in do 15 let v naravi. Kljub temu pa večina v naravi živi precej manj časa, saj so izpostavljene številnim nevarnostim, kot so onesnaženje, izguba habitata in napadi plenilcev.

8.

Leopardovka, ki jo najdemo v Severni Ameriki, je znana po svoji **hitrosti**. Z lahkoto doseže hitrost do 4,8 km/h, kar je presenetljivo za tako majhno bitje. Poleg tega imajo leopardovke sposobnost, da se izognejo plenilcem z izjemno hitrimi skoki.

9.

Pogoltna žaba je bila nekoč doma v Avstraliji. Znana je po nenavadnem načinu razmnoževanja. Namesto da jajčeca odloži in zapusti, samica oplojena **jajčeca pogoltna in nosi v želodcu**. Želodec se začasno spremeni v nekakšno maternico in neha izločati želodčno kislino. Izvaljeni paglavci se hranijo z želodčno sluzjo, dokler jih po približno šestih mesecih, ko so že popolnoma izoblikovane žabice, mama ne izpljune v svet.

Milijonska jata

Januarja so na Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) prejeli več klicev ljudi, da so opazili velike jate ptic, ki so letele iz Savinjske doline proti Gornjemu Gradu.

FOTOGRAFIJA: TILLEN BASLE

FOTOGRAFIJA: TILLEN BASLE

Maks Sešlar, eden od članov društva DOPPS, je v drugi polovici januarja našel njihovo prenočišče v kraju Bočna. Takoj je vedel, da gre za pinože, ptice iz družine ščinkavcev, ki na območju Evrope gnezdiijo v Skandinaviji in Rusiji, čez zimo pa se odselijo v južnejše predele Evrope.

Tako smo bili po štirih letih letos spet priča veličastnemu dogodku in gostili milijonsko jato pinož. Pozimi 2018/19 je pri nas prezimovala celo večja jata. Po oceni jih je bilo od 2 do 5 milijonov. Takrat so prenočevale v gozdu blizu kraja Polšnik, letos pa so za svoje prenočišče izbrale gozd v bližini vasi Bočna.

Ljubitelji ptic lahko tako številne jate najpogosteje opazujejo v Švici, v Sloveniji pa se tak izjemen dogodek zgodi le enkrat do dvakrat na desetletje.

Prizor, ko ogromna jata, ki med preletom kot temen oblak prekrije nebo, opazovalcu vzame dih. Take prizore lahko vidimo le proti večeru.

pinož v Sloveniji

Čez dan se pinože razkropijo v manjše jate in poletijo iskat hrano. Takrat letijo po vsej Sloveniji. Letos so manjše jate opazili tudi na Jesenicah, v Šentjurju in Mariboru. Ko se je začelo mračiti, so se vrstile v Bočno, kjer so prenočevale. Najprej so preletavale travnike in polja, občasno posedele na kakšnem drevesu, dokler se nazadnje niso zbrale in kot velika ptičja reka poletele v gozd. Tam so sedle na veje dreves in počakale jutro.

FOTOGRAFIJA: JURE NOVAK

Sicer lahko v Sloveniji pinože opazujemo skoraj vsako zimo, obiskujejo tudi krmilnice, a še zdaleč ne v tako velikem številu kot letos.

Da se pri nas pinože pojavijo v tako velikih jatah, morajo namreč biti izpolnjeni določeni pogoji, kot so bogat obrod smrekovih storžev in bukovega žira, ki pa morajo biti lahko dostopni, kar pomeni, da v gozdovih ne sme biti snega.

osebna izkaznica

Ime: **Pinoža – *Fringilla montifringilla***

Družina: **ščinkavci (*Fringillidae*)**

Red: **pevci (*Passeriformes*)**

Razred: **ptiči (*Aves*)**

Velikost: **14–16 cm**

Videz: **Ramena in prsi so oranžno rjave barve, trebuh je bel, konec zime je glava večinoma črna, hrbet pa rjavkast. Samica je svetlejših in manj kontrastnih barv.**

FOTOGRAFIJA: ALEN PLOJ

Spomladi se pinože običajno selijo nazaj v tajge, ki so njihovo naravno okolje. Se pa zgodi, da tudi spomladi kakšen predstavnik še vedno biva v Sloveniji.

PLAVČEK

Ime je dobil po barvi, v katero se samci odenejo za nekaj dni v obdobju parjenja. Žaba plavček pa ni edina živalska vrsta s tem imenom pri nas: plavček je tudi vrsta sinice, a tokrat se posvečamo žabam. Plavček spada v rod rjavih žab. Dolg je od 4 do 6 cm, zanimivo je, da so samci po navadi manjši od samic. Hrbtna stran telesa je rjava. Pri nas je ta žaba razširjena po nižinah. Najdemo jo na močvirnih travnikih in v poplavnih gozdovih ter ob velikih rekah in močvirjih. Spomladi od marca do aprila se na mrestiščih zbere tudi več kot sto odraslih plavčkov. Na mrestišča pridejo najprej samčki in z oglašanjem vabijo samičke k parjenju.

Dragi dr. Vetko,
zelo si želim kužka, pa me zanima, kakšni
so najboljši pogoji zanje? Naj omenim še,
da mi je najbolj všeč pasma labradorec.
Hvala za odgovor.
Ela, 8 let

Dragi Vetko!

Doma imam kunčico Suno in psa Emasa.
Ne razumeta se dobro. Kuža jo lovi, zajček
pa se ga boji in zbeži. Zato ne moremo imeti
hkrati psa in zajca spuščena. Kaj naj naredim?
Luca, 11 let

Ela, na kratko. Kuža ne potrebuje ogromne hiše in ogromnega vrta, velikega pesjaka ali usnjenega kavča, modnih oblačil in pasjih pripomočkov ter svetlečih ovratnic in posodic za hrano. Kuža se lahko počuti dobro v marsikaterem okolju, kjer je dobro poskrbljeno za njegove potrebe. Da ga ne zebe pozimi, mu ni prevroče poleti, da ima kakovostno hrano, ki preprečuje, da ne zboli, da hodi redno k veterinarju in je cepljen proti boleznim in zaščiten pred paraziti. Pomembno je, da ima vedno na voljo svežo vodo. Se dosti giblje. Se veliko igra in ogromno crklja. Gre zjutraj prvi ven, da opravi svoje potrebe. Hočem torej reči, če ima dom, kjer ga imajo radi in zanj skrbijo, vsak dan lahko teče in skače in se igra, se crklja in se počuti del družine, ni preveč sam ... potem je to srečen kuža in ima najboljše razmere za lepo življenje. Pasma, ki ti je všeč, je izrazito družinski kuža in verjamem, da mu boš ponudila izjemen dom, saj še pred njegovim prihodom razmišljaš o tem, kaj je najbolje zanj.

Luca, drugega ne moreš, kot da ju imaš spuščena ločeno ali pa psa naučiš pravil obnašanja v prisotnosti kunčice. Se bojim, da bo to bolj uspešno, kot če se odločiš takih pravil naučiti Suno. Emasu boš morala »dopovedati«, da se kuncev ne preganja. To boš dosegla le z vztrajnostjo in veliko nagrajevanja. Začni na vrvici, da bo kuža bolj pod nadzorom. Vsakič, ko se kuža ne zažene za Suno, ga močno pohvali in nagradi s priboljškom. Ko bo to šlo brez težav in mu boš že zaupala, lahko poskusiš brez vrvice. Boš videla, kuža bo dojel, da se za kunčico ne spleča teči, saj je bolj prijetno dobiti od tebe pohvalo in priboljške.

FOTOGRAFIJA: DRUŽINSKI ARHIV

Poskeniraj kodo in piši dr. Vetku.

Dragi dr. Vetko!

Doma imam dva morskra prašička. Rjavemu je ime Kraft, beli pa Lili. Imam dve težavi. Lili zelo hitro rastejo krepeljčki. To sem opazil, ker ima Kraft veliko krajše. Druga težava pa je, da grizeta plastični del kletke. Brin, 8 let

Na vprašanja odgovarja Maja Stopar, dr. vet. med.

Dobro opazuješ svoji živalci, Brin. Res je, kot pri ljudeh lasje in nohti tudi živalim krepeljčki ne rastejo enako hitro. Kraftu rastejo počasneje kot Lili, morda pa si jih Lili tudi ne pobrusi toliko kot Kraft. Vsekakor moraš za primerno dolžino poskrbeti ti, no, veterinar bo to naredil hitro in povsem neboleče za živalco, saj ima s tem izkušnje. Da grizeta plastični del kletke, pa pomeni, da si želita obrusiti zobe, pa ne najdeta nič primernejšega, kot je plastika kletke. Poskrbeti boš moral, da bodo v kletki predmeti, ki omogočajo grizenje, da zobje ne zrastejo preveč. Ko boš z njima pri veterinarju zaradi krepeljcev, povprašaj tudi o primernosti dolžine njihovih zobkov. Morda bo moral tudi pri tem pomagati veterinar. Če so primerno dolgi, pa ti bo svetoval, kako naj taki tudi ostanejo; kupiš lahko posebna grizala v trgovinah za živali v obliki igračk: lesene žogice, lesene palčke, leseno sadje in zelenjava ali mineralni kamni, jesta naj trdo, briketirano hrano in kvalitetno seno, dobita pa naj tudi dovolj sveže zelenjave in sadja, ki sta bogata z vitaminom C.

FOTOGRAFIJA: DRUŽINSKI ARHIV

Pozdravljeni!

Kot že veste, ste zelo dobra revija! Doma imamo kužka, ki je imel hudo poškodbo z drugim psom. Igrala sta se in pes je skočil na njegovo nogo in mu izpahnil kolk. Imel je operacijo, a sedaj ne hodi po tej nogi, pa čeprav smo hodili na terapije. Kako ga naj navadimo, da bo spet hodil po vseh štirih tacah? Hvala že vnaprej!

Dora, 8 let

Dora, nisi sicer napisala, koliko časa je minilo od operacije ter kakšna vrsta operacije je to bila; prav tako ne vem, na kakšne terapije sta potem hodila. Če bi imela več podatkov, bi ti lahko boljše odgovorila, tako pa ti lahko podam le splošno mnenje. Ker praviš, da kuža sploh ne hodi s to nogo, kjer so mu operirali kolk, moraš nazaj k veterinarju, da preveri, kaj se je zgodilo, da kuža ne okreva, kot je bilo pričakovati. Morda bo treba še kaj dodatno operirati, morda ima še vedno bolečine, morda bo potrebna kakšna druga vrsta terapije. Nikar ne odnehaj; nič ne bo narobe tudi, če vprašaš za drugo mnenje. Več glav več ve.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Ne spreglejte prihodnjic

Gosenice tudi pri nas ogrožajo kužke. Previdnost ne bo odveč!

Imaš vprašanje?

Pošlji ga na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali na moj.planet@mladinska-knjiga.si

Dr. Vetku lahko zastavite vprašanje tudi na spletnih straneh www.mladinska-knjiga.si/revije/mojplanet.

Več vprašanj in odgovorov dr. Vetka najdeš tudi na spletnih straneh: www.mladinska-knjiga.si/mojplanet/drvetko

Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

Pomagajmo žabam

Vsaka žival je dragocena.

Zakaj potrebujejo našo pomoč?

Žabe spadajo med najbolj ogrožene vrste v Sloveniji in tudi v svetu. Vsako leto se po isti poti odpravijo do mokrišč, potokov, mlak, kjer odložijo mrest. Znanstveniki ugotavljajo, da so živele že v času dinozavrov. Zaradi gradnje naselij in cest smo presekali njihove ustaljene poti. Ceste so za žabe in druge živali smrtno nevarne.

Živali so dar narave.

Ograje

Kamnite ali goste žičnate ograje so ovira, ki žabe ustavi, da ne morejo nadaljevati poti do mrestišč. Primernejše so tiste ograje, ki niso pregoste. Spodaj naj bodo dvignjene vsaj 15 cm nad zemljo, da dopuščajo prehod žabam, ježem in drugim malim živalim. Živali se lahko zataknejo in si same ne morejo pomagati. Ostanejo ujete in počasi umirajo.

Kako lahko pomagamo žabam?

Ko se vozimo, prosimo voznika, naj zmanjša hitrost, da lahko opazujemo cestišče. Če je na cesti veliko žab, ustavimo vozilo in izberemo drugo pot. Ne vozimo čez živa bitja. Žabicam lahko čez cesto pomagamo tudi s prenašanjem. Na območjih, kjer se žabe selijo do mokrišč, lahko organiziramo pomoč žabicam. Mnogi ljudje v krajih, kjer živijo, vsako leto pomagajo živalim preživeti.

Priprave in oprema

Začnemo v mraku, zato potrebujemo topla oblačila, pelerino, gumijaste škornje in naglavno svetilko. Vedro, v katero dajemo žabe, naj bo visoko vsaj 30 centimetrov in zelo čisto. Kužkov ne jemljemo s seboj.

in drugim dvoživkam!

Varnost na cesti

Preden se odpravimo na cesto, si priskrbimo odsevni jopič in odsevne trakove, da bomo dobro vidni. Mimoidoče in voznike prosimo za uvidenost do živali. Največ prometa je med mrakom in nekje do 20. ure, ko je tudi žab največ. Včasih potujejo tudi do polnoči.

Kako jih prenašamo?

Ko pridemo na travnik ali rob ceste, pozorno gledamo na tla, da kakšne ne pohodimo. Žabico dvignemo previdno, z eno ali obema rokama. Pomembno je, da jo primemo pozorno, tako da nam ne skoči iz roke ali ne pade na tla, saj se lahko poškoduje. Pazljivo in nežno jo položimo v čisto vedro. Rokavice žabice motijo. Po prenašanju si roke umijemo z milom.

Kakšne so na otip?

Na otip so prijetne, nežne, krhke in niso sluzaste. Včasih so umazane od prsti in mokre. Lahko začutiš, kako njihovo telo utripa, kako se ustrašijo. Včasih se poskušajo skriti, nekatere bežijo, druge te gledajo, opazujejo. Med seboj so zelo različne ne le na videz, ampak tudi glede na to, kako se odzovejo na človeško bližino.

Ne vozimo po živih živalih!

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK, ILUSTRACIJA: JAKA VUKOTIČ

Kam odnesemo žabe?

Žabe odnesemo v smer, kamor so namenjene. Krajev in mokrišč ne menjamo. Odnesemo jih vsaj 20 m stran od ceste, pazimo, da žab, ki so že na tleh, ne pohodimo ali ranimo. Žabe se čez nekaj tednov vračajo in tudi takrat potrebujejo pomoč.

Ali veš?

V Sloveniji je ogroženih več kot 40 odstotkov sladkovodnih rib, 55 odstotkov vrst ptic, 62 odstotkov sesalcev in 90 odstotkov plazilcev in dvoživk.

Na svetu je v zadnjih 30 letih izginilo 80 odstotkov žuželk, tri četrtine sladkovodnih živali, v zadnjih 44 letih pa smo izgubili 60 odstotkov divjih živali.

Vir: Šesto izumrtje, Kolbert E., Umco 2018

Mojca Furlan

Lokacije za pomoč najdemo na FB-strani »Pomagajmo žabicam« ali v domačem kraju.

Sem Zala in raziskujem odnos prebivalcev do mest. Zanimajo me javni prostori: parki, trgi, ulice in drugi prostori, kamor lahko vsi prebivalci mesta pridejo brez omejitev.

Če je javni prostor dober, se v mestu bolje počutimo. Več se igramo zunaj in spoznamo več prijateljev. Če je prostor slab ali če ga sploh ni, pa bomo rajši doma.

Zala Velkavrh na terenu

Pomembno je, da se tudi ti vprašaš, česa si v prostoru želiš, kako se počutiš, kaj potrebuješ, kaj te veseli in moti, ko si zunaj.

Prostor raziskujem tako,

da opazujem okolje, ljudi in tudi sebe, promet, trgovine v okolju. Nedavno sem se vprašala, ali ljudje opažajo, da mesta zaradi podnebnih sprememb postajajo bolj vroča. Zanimalo me je, kje v mestu se zdi prebivalcem najbolj vroče. To raziskovalno vprašanje je preprosto raziskati. Organizacija, za katero delam, pozna uradno izmerjene temperature v mestu Ljubljana in tudi lokacije, ki se močno segrejejo. Zanimalo pa nas je, kje vročino najbolj občutijo pešci, kolesarji, šolarji, kot si ti. Vprašali smo se, kako bi lahko zbrali vse točke, kjer je vroče. Ker ima večina ljudi danes mobilne telefone, smo postavili spletni zemljevid Ljubljane in ljudi prosili, naj vroče točke vnesejo kar sami.

mesta z Zalo

Ljubljančani so na zemljevidu narisali piko, s katero so sporočili, kje jim je najbolj vroče, povedali pa so nam tudi, kako se izognejo vročini. Nekateri so šli v šolo ali službo po drugi poti kot po navadi. Nekateri so se skrili pod drevo, nekateri pa so hodili po senčni strani ceste. Ljudje so nam povedali tudi, česa si še želijo, kako se ohladijo.

KO SI NA IGRIŠČU, BODI POZOREN/-NA, ZAKAJ IN KJE TI JE PRIJETNO. KATERA JE TVOJA NAJLIUBŠA KLOP? IN KAM GREŠTE, KO JE SONCE? POMISLI TUDI, ZAKAJ!

Tvoja pravica, da poveš, česa si v prostoru želiš, je določena z Zakonom o urejanju prostora. V Ljubljani lahko svoje pobude oddaš na spletni strani »Pobude meščanov«, v Celju na strani »Servis 48«, v Kranju pa na »KrPovej«. Drugje pa lahko občini napišeš elektronsko pošto.

Moje delo

je večinoma prijetno, ker se rada pogovarjam z ljudmi o njihovem okolju. Včasih je težko, ker so ljudje na svoje okolje navezani in postanejo jezni, če se stvari spremenijo. Včasih postanejo jezni, če se stvari ne spremenijo, ne izboljšajo. Da bi bili ljudje bolj zadovoljni v svojem mestu, veliko preizkušamo. Naredimočasne parke ali pa z barvo prebarvamo ceste in jih tako spremenimo v pločnike in igrišča. Dodamo klopi, drevesa, potem pa opazujemo, kako ljudje prostor uporabljajo.

TULE LAHKO PREBEREŠ VEČ O VROČIH TOČKAH V LJUBLJANI IN O PREDLOGIH LJUBLJANČANOV ZA IZBOLJŠAVE.

Zala Gruden

Kaj je galaksija

Ista beseda, pisana z malo in veliko začetnico, ima različna pomena. Pa pogledjmo najprej galaksijo in potem še Galaksijo.

Spiralna galaksija

Galaksija

Zvezde po vesolju niso enakomerno razporejene. Združene so v velike skupine, ki jim pravimo galaksije. V povprečni galaksiji je približno sto milijard zvezd! Poleg zvezd pa so tam tudi veliki oblaki plina in prahu. Galaksije so različnih oblik, v glavnem pa jih delimo na tri glavne vrste: spiralne, eliptične in nepravilne.

Spiralne galaksije

so kot nekakšne vesoljske vetrnice, saj imajo zvezde in oblake razporejene v spiralne krake in so potlačene kot palačinke. Eliptične so nekoliko bolj dolgočasne, saj so videti kot nekakšne bolj ali manj razpotegnjene skupine zvezd. Nepravilne galaksije pa so seveda nepravilnih oblik in zvezde v njih so neurejeno razmetane. V vidnem vesolju je na desetine milijard galaksij!

UAU!

in kaj Galaksija

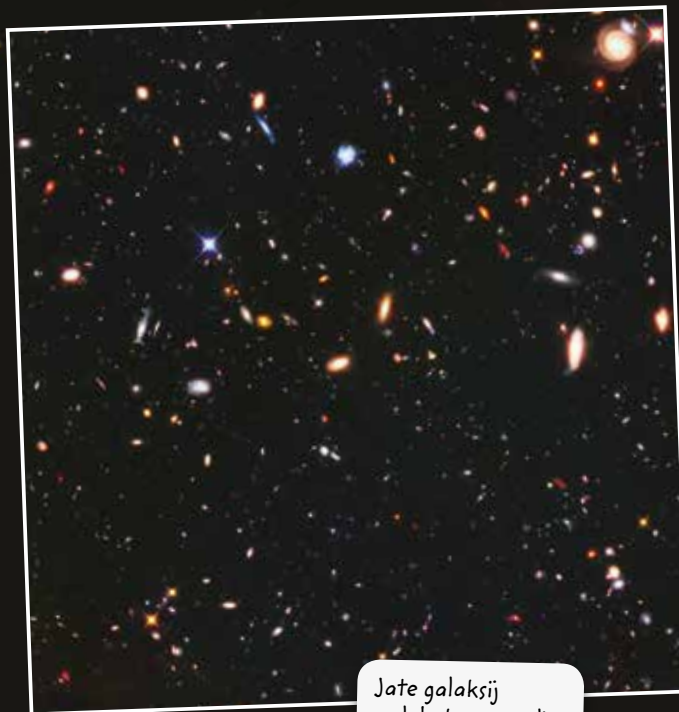

Nepravilna galaksija

FOTOGRAFIJA: NASA, HUBBLE HERITAGE TEAM (STSCI/AURA); ROGER LYND'S (KPNO/NOAO)

Galaksija

Naše Sonce in mi smo v galaksiji, ki ji pravimo Galaksija, torej galaksija z veliko začetnico. Je spiralne oblike in ima v sredini prečko iz svetlih zvezd. V njej je približno dvesto milijard zvezd, od enega konca do drugega pa svetloba potuje celih sto tisoč let. Poleg zvezd so v Galaksiji še številni plinasti in prašnati oblaki, ki jih na nebu (s teleskopom) vidimo kot meglice. Tudi naša Galaksija je potlačena, kar pomeni, da so zvezde in oblaki večinoma v tankem disku. Kako to vemo? Če nočno nebo opazujemo daleč od mestnih luči, lahko na nebu vidimo Rimsko cesto. To je ta najgostejši disk Galaksije, kjer je zvezd največ.

Jate galaksij v globokem vesolju

FOTOGRAFIJA: NASA, ESA, J. LOTZ (STSCI)

Slikovita spiralna in dolgočasna eliptična galaksija

FOTOGRAFIJA: NASA, ESA, HUBBLE HERITAGE (STSCI/AURA) ESA/HUBBLE COLLABORATION

Galaktična jata

Tako kot zvezde niso enakomerno porazdeljene po vesolju, so tudi galaksije združene v večje in manjše skupine, ki jim pravimo jate galaksij. Naša Galaksija se nahaja v t. i. Lokalni jati, ki ji denimo pripada še večja Andromedina galaksija. Galaksije se v jati gibljejo in pogosto »trkajo«. Danes vemo, da bosta tudi naša in Andromedina galaksija čez nekaj milijard let trčili oz. se zlili v čisto novo galaksijo.

Liza in Andrej Guštin

BUBA & STANKO

NELI KODRIČ
FILIPIC

DOBRO DELO

DAMIJAN
STEFANČIČ

LE ZAKAJ BUBA
HRANI TOLIKO VSEGA?

KAJ PA, ČE BOM
TO ŠE KDAJ POTREBOVAL?

ČE SPRAZNIM TO OMARO,
SI BOM LAHKO KUPILA KAJ
NOVEGA.

KDOR IMA VELIKO, MU
JE VSE V SPOTIKO.

VEN NOSIŠ SAMO MOJE
STVARI. TO NI POŠTENO.
VEM. AMPAK OD MOJIH SE
MI JE TEŽKO LOČITI.

NE JOČI,
BUBA.
NOČEM,
DA SI
ZALOSTNA.

BUAAA.
NOČEM SE
ZNEBITI
VSEGA.

PRI SVETEM
HRČKU!

GROZNO. KAJ
BOVA ZDAJ S TEM?

POKLICALA BOM
SLUŽBO ZA ODVOZ
ODPADKOV.

NIKAR, TU SO KORISTNI
PREDMETI, IMAM ZAMISEL.

Ljubezen je v zraku

Ljubezen je najpomembnejša na svetu, pravijo. In to drži, sploh če govorimo o ljubezni do družinskih članov, prijateljev, živali ... Toda nekaterim je najpomembnejša prav simpatija. Omamljeni od zaljubljenosti se ne zmenijo za šolo, pozabijo jesti in še celo prijatelje zanemarijo. Kako slepo zaljubljen si ti?

1. Simpatija ti je ravno danes naklonila nepozaben nasmeh.

- *** Hitro se pri prijatelju prepričam, ali je tudi on videl – da vem, ali je res.
- * Res? Kako sem lahko to spregledal?
- *** Z vilicami brkljam po krožniku. Od vznichenosti ne morem jesti.

2. Sošolci, ki ne vedo, v koga si zaljubljen, opravljajo tvojo simpatijo, da ima grdo frizuro.

- *** Postavim se zanjo: »To je najnovejša moda, za katero vi levaki še slišali niste!«
- * Pravzaprav ima res grdo frizuro. Malo me je sram.
- ** Ni mi prav, da jo kritizirajo, a molčim, da se ne izdam.

3. V šolo prineseš bombone.

- ** Najprej jih ponudim sošolcem, potem simpatiji.
- *** Simpatija ima prednost in najprej jih ponudim njej.
- * Simpatiji jih ne ponudim, ker želim prikriti svoja čustva.

4. O čem najpogosteje razmišljaš zvečer, preden zaspiš?

- *** O prelepih očeh svoje simpatije, kaj pa!
- * O tem, kaj se moram naučiti za šolo.
- ** O računalniški igri, ki jo igram.

5. Simpatijo si povabil v kino za petek popoldne, pa te prijatelj ravno v istem času povabi k sebi na rojstni dan.

- * Prijatelji so na prvem mestu. Kino s simpatijo odpovem.
- *** Povem mu, da ne morem, in ga z darilom običnem kak drug dan.
- ** Nikogar nočem pustiti na cedilu, iz kina zdrvim še na obisk.

6. Tvoja simpatija je bila pred tablo in se ji je zapletlo pri reševanju računa. Sošolec, ki ne ve za tvoja čustva, se vpričo nje norčuje iz nje.

- * Ob njegovem zbadanju se režim kot pečen maček, čeprav me malo peče vest.
- ** »Vsakemu se kdaj zgodi, da mu 'zašteka',« se zavzamem zanjo.
- *** Hitro se domislim stvari, ki je spodletela njemu, in mu jo vržem pod nos.

7. Simpatija te povabi na sok, vendar naslednji dan pišete test iz slovenščine in pred tabo je še gora učenja.

- *** Koga briga slovenščina, seveda grem!
- ** Opravičim se in predlagam, da greva drugič.
- * Povem, da ne morem, ker se moram učiti.

Barbara Jarc

Do 11 zvezdic

ŠE NISI ZALJUBLJEN/A

Zate je zaljubljenost motnja, ki preprečuje, da bi se zbrano učil. Na prvem mestu je šola, potem prijatelji. Če njim tvoja simpatija ni po godu, petkrat premisliš, ali si res zasluži tvoja čustva. Sicer je pohvalno, da učenja in prijateljev ne zanemarjaš, a tudi ljubezen zna biti lepa. Morda pa samo še nisi srečal prave osebe, ki bi ti zmedla glavo in očarala srce.

Od 12 do 16 zvezdic

RAHLO V OBLAKIH

Tvoja čustva so močna, vseeno pa ti je kdaj nerodno, da bi te razkrinkali. Še posebej v večji družbi se do simpatije vedeš zadržano in lahko celo molče prenašaš, ko jo kritizirajo. Pravzaprav tudi pred njo raje prikrivaš čustva. Morda nisi zares zaljubljen, morda pa ti le nekoliko zmanjkuje poguma. A biti zaljubljen ni nič sramotnega, kar prepusti se!

Od 17 do 21 zvezdic

ZALJUBLJEN/A DO UŠES

Pravi Romeo (oziroma Julija) si! Simpatija je vedno na prvem mestu – zjutraj najprej pomisliš nanjo in z njeno podobo v mislih zvečer zaspiš. Takoj ko imaš kaj dobrega, želiš deliti z njo. Vedno se zavzameš zanjo in precej vseeno ti je, kaj si o tem mislijo drugi. Zelo pogumno! Tako se vedejo sveži zaljubljenici in tisti, ki si upajo pokazati svoja čustva.

MARČNI NAGRADNI KVIZ

Obkroži črko pred vsakim pravilnim odgovorom, iz črk dobiš gesto.

1. Oljke obrezujemo

- l) spomladi
- n) jeseni
- i) pozimi

2. Svetovni dan vode je

- c) 22. februarja
- m) 1. marca
- i) 22. marca

3. Bučne sadike sadimo

- s) v začetku aprila
- g) junija
- z) pozimi

4. Na sliki je par

- t) plavčkov
- m) krastač
- v) regic

Rešitev:

1	2	3	4
---	---	---	---

Rešitev pošlji do **1. aprila 2023** na naslov: **Moj planet, 1536 Ljubljana**. Ne pozabi pripisati svojih podatkov. Med pravilnimi odgovori bomo izžrebali **nagrajenca**, ki bo prejel **paketek Moj planet**. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55**. Ime nagrajenca bo objavljeno v novembrski številki Mojega planeta.

Pomladanske CVETICE

sive celice

Jih poznaš? Obkroži pravilne odgovore.

1. Tej vijolični rožici, ki je zavarovana, pravimo

- a) pasja glava
- b) navadni pasji zob
- c) narcisa

2. Čemaž ima rad vlago in ima močan vonj po

- a) medu
- b) čebuli
- c) česnu

3. Vrba se imenuje tudi

- a) iva
- b) meta
- c) dunja

4. Na fotografiji je

- a) vijolica
- b) navadni lapuh
- c) ciklama

5. Navadni pljučnik se uporablja za lajšanje

- a) težav s krčnimi žilami
- b) glavobola
- c) kašlja

6. Ta nežna bela rožica se imenuje

- a) vetrnica
- b) beličevka
- c) pasji zob

7. Gorske narcise ali ključavnice uspevajo na travnikih in so

- a) zelo strupene
- b) zavarovane
- c) izjemno zdravilne

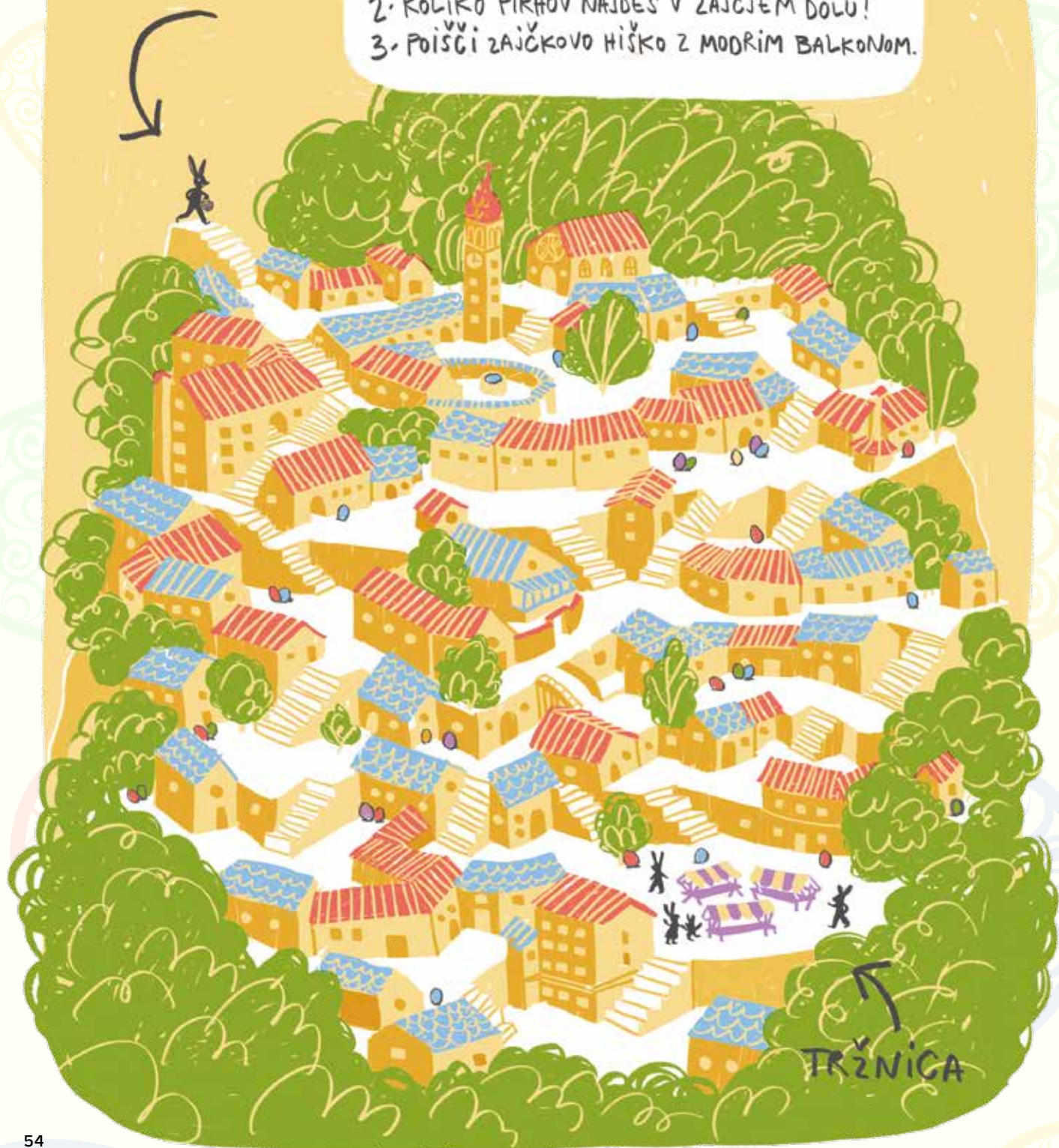
8. Ta zlato rumena cvetlica, ki ima rada močvirje, je

- a) navadna kalužnica
- b) teloh
- c) rumeni dren

Velikonočné naloge

1. ZAJČKU POMAGAJ NAJTI POT DO TRŽNICE.
2. KOLIKO PIRHOV NAJDEŠ V ZAJČJEM DOLU?
3. POIŠČI ZAJČKOVO HIŠKO Z MODRIM BALKONOM.

V SLIČICAH POIŠČI 7 RAZLIK.

ILUSTRACIJE: MANCA KROŠELJ

Moj planet vam želi lepe velikonočne praznike.

KUPON ZA SODELOVANJE PRI NAGRADNIH IGRAH, PISMIH BRALCEV, DR. VETKU IN NAGRADNIH NATEČAJIH V REVIMI MOJ PLANET

Kupon izrežite po oznaki in nalepite na dopisnico. Pošljite jo na naslov **Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, Ljubljana, revija MOJ PLANET.**

Podpisani _____
(ime in priimek)

(naslov in pošta)

se strinjam, da moj otrok _____
(ime, priimek in starost otroka)

sodeluje v natečajih, pri nagradnih nalogah, nagradnih vprašanjih za dr. Vetka, pismih bralcev in drugih nagradnih natečajih, razpisanih v tej reviji, ter da se v reviji objavijo otrokov izdelek in njegovo ime in starost.

Datum _____ Podpis _____

S podpisom dovolite, da Mladinska knjiga Založba, d. d., za izvedbo nagradnega natečaja (in/ali nagradnih iger) in objavo podatkov o nagrajencih vodi, vzdržuje in upravlja evidenco z vašimi osebnimi podatki in podatki vašega otroka za časovno obdobje 5 let, s podatki o preostalih udeležencih v zgoraj navedenih nagradnih igrah ali natečajih pa do njihovega izteka. Sodelujočim v natečaju in pri nagradnih nalogah je zagotovljeno varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

Nagrajenci

IZ FEBRUARSKÉ ŠTEVILKE REVIE MOJ PLANET

**SIVE CELICE –
FEBRUARSKI
NAGRADNI KVIZ**

Rešitev: PTIČ

NAGRADNI KVIZ RAČKE

Rešitev: VALENTIN

Knjigo prejmeta Neja Ameršek iz Črne na Koroškem in Izak Božnar iz Poljan nad Šk. Loko.

Nagradi bomo poslali po pošti. **Iskrene čestitke!**

Prihodnji mesec v Mojem planetu

Zakaj lajajo?

Čudovito drevo oljka

22. april, svetovni dan Zemlje

Naslednja številka izide
14. aprila.

Moj kviz

So trditve pravilne?
Kaj praviš?

- 1.** Deguji so živahni ljubki glodavci iz Južne Amerike, ki imajo osem zobkov.
DRŽI **NE DRŽI**
- 2.** Glavno mesto Italije so Benetke, ki so tudi največje italijansko mesto.
DRŽI **NE DRŽI**
- 3.** Kužki enako kot ljudje tudi sanjajo in takrat jih ne smemo zbuditi, ker jim to škodi.
DRŽI **NE DRŽI**
- 4.** 21. marec je mednarodni dan gozdov, saj so gozdovi za ljudi izjemnega pomena.
DRŽI **NE DRŽI**
- 5.** Če v naravi najdemo mladička divje živali, ga pustimo pri miru.
DRŽI **NE DRŽI**
- 6.** Velike skupine zvezd so združene v galaksije, v eni je približno 100 milijard zvezd.
DRŽI **NE DRŽI**
- 7.** Približno 60 % ozemlja Slovenije je prekrita z gozdovi, kar je dobro.
DRŽI **NE DRŽI**
- 8.** Pinoža je ptica pevka, ki spada med ščinkavce.
DRŽI **NE DRŽI**
- 9.** Vsak posameznik, tudi ti, lahko pomaga preživeti žabam, o tem pišemo na straneh 38 in 39.
DRŽI **NE DRŽI**
- 10.** Obstaja žaba, ki nosi mladičke v svojem želodcu, vse dokler niso dovolj razviti in jih izbruha.
DRŽI **NE DRŽI**

Si znal odgovoriti na vsa vprašanja? Če nisi, polistaj po reviji Moj planet, ki jo imaš v rokah, in kmalu ne bo nobenega dvoma več.

Moj planet, mesečnik, marec 2023, leto 18 • Na leto izide 12 številki • Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, 1000 Ljubljana • Predsednica uprave MKZ: Simona Mele • Glavna urednica MKZ: Alenka Kepic Mohar • Odgovorna urednica: Maja Bajželj • Likovno-tehnično urejanje: Mojca Orehek • Lektorica: Vera Jakopič • Naslov uredništva: Moj planet, 1536 Ljubljana, tel.: 01 241 32 20, faks: 01 425 28 36 • Tiskarna naklada: 7000 • Tisk: Grafika Soča d.o.o., Nova Gorica • Cena številke za naročnike v šoli je 5,15 €, za individualne naročnike 5,47 €, v prosti prodaji 6,44 €. Naročnina se poravnava v treh obrokih. Naročnina za tujino se poravnava vnaprej in znaša 106,80 €. • DDV in poštnina sta vračunana v ceno. • Naročnina velja do preklica, odpovedi sprejemamo samo pisno za naslednje obračunsko obdobje. • Za nepravčasno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti. • Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana • Naročanje revij: Mladinska knjiga Založba, d. d., Služba oskrbe kupcev, 1536 Ljubljana, tel.: 080 11 08, od 7. do 17. ure. • Vodja sektorja Prodaja in promocija izobraževalnih vsebin: Gregor Medved, gregor.medved@mladinska-knjiga.si • Vodja oglasnega trženja Martina Dolgan • Oseba, odgovorna za oglaševalske vsebine: Martina Dolgan • www.mladinska-knjiga.si/oglasni-prostor • Oglasno trženje: Anja Klemenčič, anja.klemencic@mladinska-knjiga.si, T: 01 241 37 06 • ISSN 1854-2883 • V reviji Moj planet objavljenih prispevkov ni dovoljeno kakor koli ponatisniti brez pisnega dovoljenja uredništva. • Nenaročenih rokopisov, risb in fotografij ne vračamo. • Elektronska pošta: moj.planet@mladinska-knjiga.si • Spletne strani: www.mladinska-knjiga.si/revije/mojplanet • V uredništvu skrbimo za skladnost oglasnih sporočil z Zakonom o medijih. Na izbor oglaševanih izdelkov in na oblike oglaševanja ter na oglasne priloge nimamo vpliva. Izid publikacije je finančno podprla agencija ARRS iz sredstev državnega proračuna za sofinanciranje domačih poljudnoznanstvenih periodičnih publikacij.

OGLASNO SPOROČILO

SUPERJELEN JANI

Ob torkih ob 17.45 in ob nedeljah v Živ žavu na TV SLO 1

V mestecu Vetrnik, ki ga varuje superjunak jelen Jani, živijo zelo različni sosodje: vase zagledani župan Marcel, čemerna mačka Kristina, nerodni veвериček Bernard ...

Vsi delamo napake in vsi se lahko iz njih veliko naučimo.

Bodimo sprejemajoči. Bodimo kot Jani.

Odkrijte svet zgodb za majhne in velike v mobilni aplikaciji Mladinska knjiga PLUS

V Mladinski knjigi PLUS lahko berete in poslušate uspešnice slovenskih in tujih avtorjev vseh žanrov. Zvočnice, e-knjige in branke so na voljo v slovenščini, v njih pa lahko kjerkoli in kadarkoli uživa cela družina.

Poskenirajte QR-kodo in izkoristite **14-dnevno brezplačno poskusno obdobje** neomejenega branja in poslušanja.

